

WATER AAN ZET

IN DE VALLEI VAN DE KLEINE NETE

NETE BEKKEN

Bekkensecretariaat

Lange Kievitstraat 111-113 bus 64 - 2018 Antwerpen

Tel: 03 205 81 17

secretariaat_nete@vmm.be

www.netebekken.be

VALLEI VAN DE KLEINE NETE TUSSEN LIER EN HET ALBERTKANAAL

Tussen Lier en het Albertkanaal vormen de Kleine Nete, het Netekanaal en de Molenbeek-Bollaak samen een uniek valleigebied van ongeveer 8 km lang en 1 km breed. Het uitzicht van de vallei is sinds de jaren 1960 drastisch veranderd: van een open cultuurhistorisch landschap waarin natte graslanden domineerden, naar een lappendeken van – vaak illegale – weekendverblijven met bijhorende kunstmatige vijvers, grondoverschotten, bouwafval, opgehoogde terreinen en ingedijkte waterlopen. Deze evolutie zorgde voor een enorm verlies aan waterbergend vermogen. Dankzij een grote verscheidenheid aan natte en droge biotopen, blijft de vallei echter een bijzonder ecosysteem waarin tal van planten en dieren, waaronder heel wat zeldzame soorten, zich thuis voelen.

Kleine Nete tussen Molternetebrug en Emblembrug (Treydbeemd)

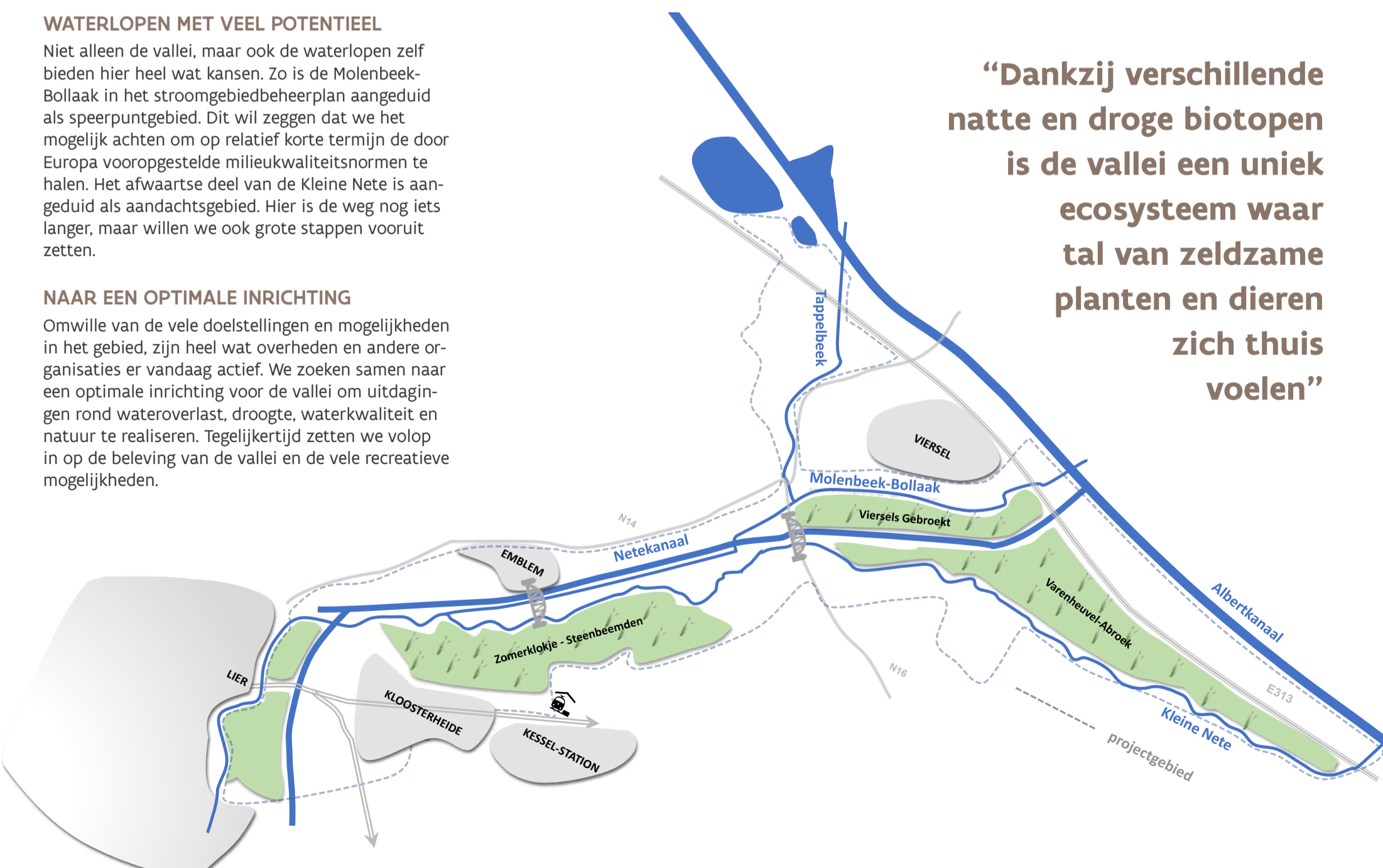
WATERLOPEN MET VEEL POTENTIEEL

Niet alleen de vallei, maar ook de waterlopen zelf bieden hier heel wat kansen. Zo is de Molenbeek-Bollaak in het stroomgebiedbeheerplan aangeduid als speerpuntgebied. Dit wil zeggen dat we het mogelijk achten om op relatief korte termijn de door Europa vooropgestelde milieukwaliteitsnormen te halen. Het afwaartse deel van de Kleine Nete is aangeduid als aandachtsgebied. Hier is de weg nog iets langer, maar willen we ook grote stappen vooruit zetten.

NAAR EEN OPTIMALE INRICHTING

Omwille van de vele doelstellingen en mogelijkheden in het gebied, zijn heel wat overheden en andere organisaties er vandaag actief. We zoeken samen naar een optimale inrichting voor de vallei om uitdagingen rond wateroverlast, droogte, waterkwaliteit en natuur te realiseren. Tegelijkertijd zetten we volop in op de beleving van de vallei en de vele recreatieve mogelijkheden.

“Dankzij verschillende natte en droge biotopen is de vallei een uniek ecosysteem waar tal van zeldzame planten en dieren zich thuis voelen”

HET ZOMERKLOKJE, WILGENVLOEDBOS MET GROOT WATERBERGEND VERMOGEN

Het Zomerklokje, een natuurgebied langs de Kleine Nete in Emblem (Ranst) vormt als het ware een eiland tussen het Netekanaal en de Kleine Nete. De verwaarloosde weekendverblijven en koterijen werden er afgebroken en verwijderd en het reliëf werd hersteld.

Bijzonder aan dit gebied is dat het getij van de Schelde doorwerkt tot in de Bollaak. De Bollaak mondt afwaarts Emblem-brug via vloeddeuren uit in de getijdegevoelige Kleine Nete. Stijgt het water van de Kleine Nete, dan houden de vloeddeuren het water van de Bollaak tijdelijk tegen. Hierdoor stijgt het water van de Bollaak ook twee keer per etmaal. Landinwaarts veroorzaakt dit een zogenaamd schijngetij.

Bij het herinrichten van het Zomerklokje staken we de Bollaakdijk op drie plaatsen door en werkten we de dijken rond voormalige weekendvijvers weg. Hierdoor stijgt de waterbergende capaciteit met 550.000 kubieke meter en ontstaat een bijzonder zoetwatergetijdengebied met wilgenbloedbos.

HERSTEL VAN HET NATUURLIJK KARAKTER VAN VALLEI EN WATERLOOP

Klimaatverandering veroorzaakt extremere regenbuien en langdurige natte en droge periodes. Zowel wateroverlast als waterschaarste komen vaker voor. Om de gevolgen hiervan te beperken, hebben we robuustere natuur- en valleigebieden nodig met voldoende ruimte voor waterberging en vrije meandering van waterlopen.

GROOT POTENTIEEL AAN WATERBERGEND VERMOGEN

Studies tonen aan dat de vallei van de Kleine Nete, tussen Lier en Albertkanaal, honderdduizenden kubieke meters extra water kan bergen. Krijgt de waterloop deze ruimte terug, dan geven we de ruime omgeving meer veerkracht en zijn we beter bestand tegen het klimaat van de toekomst.

OP DE GOEDE WEG

Dankzij Europese middelen herstelden we sinds 2011 al heel wat fouten uit het verleden. Beken kregen natuurlijke oevers, vervallen weekendverblijven werden opgeruimd en in onbruik geraakte recreatievijvers maakten opnieuw plaats voor echte valleinatuur. Vooral in de natuurgebieden Viersels Gebroekt en Steenbeemden werden grotere zones natte graslanden hersteld. En in het kader van het Sigmaplan wordt al enkele jaren de realisatie van 60 ha extra water en natuur in Varenheuvel-Abroek voorbereid.

NAAR DE GOEDE TOESTAND VOOR SPEERPUNT- GEBIED MOLENBEEK-BOLLAAK

Het waterbeleid in Vlaanderen staat voor grote uitdagingen. In het verleden pasten we de waterlopen aan onze behoeften aan en verwaarloosden we de kwaliteit van het water. Ondertussen weten we dat deze aanpak leidt tot verdroging, wateroverlast en een ondermaatse waterkwaliteit. Klimaatverandering en bevolkingsgroei verhogen de druk op ons watersysteem nog meer.

Verandering is nodig om de veerkracht van ons watersysteem weer op peil te brengen. Dat doen we stap voor stap en gebied per gebied. Het afstroomgebied van de Molenbeek-Bollaak, komt als een van de eerste aan de beurt omdat het hier mogelijk is om de waterloop op relatief korte termijn goed te krijgen (speerpuntgebied). In 2016 startte het bekkensecretariaat van het Netebekken een structureel overleg met alle betrokkenen. Het resultaat is een actieplan dat van de Molenbeek-Bollaak opnieuw een waterloop zal maken met een hoge ecologische kwaliteit die voldoet aan de Europese doelstellingen.

Meer informatie op www.netebekken.be.

Moerrassprinkhaan, zeldzame kortsprietsprinkhaan in het Viersels Gebroekt

Viersels Gebroekt

In het natuurreserveaat Viersels Gebroekt vinden we een zeer geslaagde combinatie van waterberging en natuur. Dankzij Europese subsidies werd recent veel grond verworven en ingericht als waardevolle natuur.

Zomerklokje

Het zeer zeldzame zomerklokje is hét paradepaardje van de Kleine Netevallei. Enkel hier houdt de soort stand, al kreeg ze het ook hier zwaar te verduren. Dankzij de opwaardering van het gebied, ziet de toekomst van het zeldzame plantje er een stukje rooskleuriger uit.

De bever als wateringenieur

Dankzij een betere waterkwaliteit nam een beverfamilie haar intrek in het Viersels gebroekt. Soms gaat deze wateringenieur iets te enthousiast te werk en zijn ingrepen nodig om het waterpeil niet te hoog te laten worden.

WATER- EN NATUURBELEID HAND IN HAND

Van zodra de nodige gronden verworven zijn, zullen we nieuwe meanders aanleggen in het afwaartse traject van de Molenbeek-Bollaak tussen Molternetebrug en Emblem-brug. Hierdoor verhogen we het waterbergend vermogen van de waterloop. Bovendien herstellen we het natuurlijk karakter van de waterloop en ontstaat een divers watermilieu dat aantrekkelijk is voor plant- en diersoorten. De biodiversiteit in de beek en haar vallei vergroot en het zelfzuiverend vermogen neemt toe.

DE IMPACT VAN HUISHOUDELIJK AFVALWATER VERMINDEREN

Het afvalwater van 4 op 5 woningen in de vallei van de Kleine Nete, afwaarts het Albertkanaal, wordt via rioleringen en collectoren tot bij de zuiveringsstations van Lier en Nijlen gebracht. Dit betekent dat nog 20 procent van het huishoudelijk afvalwater via gracht, waterloop of bodem ongezuiverd in de natuur terecht komt. Proper water en een gezond watersysteem is enkel mogelijk als ook deze lozingen worden aangepakt.

NÓG MEER RIOLEREN EN ZUIVEREN

De afgelopen decennia werd fors geïnvesteerd in de uitbouw van de zuiveringsinfrastructuur in de vallei van de Kleine Nete. Toch moeten nog enkele duizenden inwoners aangesloten worden op de riolering. De gemeenten (of hun rioolbeheerder) zorgen voor de aanleg van het fijnmazig rioleringsnet, Aquafin staat in voor het verdere transport naar de zuiveringsinstallatie. Er zitten diverse projecten in de pijplijn.

OVERSTORTEN

Ook de sterke verdunning van het afvalwater met regenwater is een knelpunt. Als de riolering niet al het water kan slikken, stroomt het via overstorten ongezuiverd de waterlopen in. Dat leidt tijdelijk tot een grote daling van de zuurstofconcentratie in het water. Deze schommelingen kunnen gevoelige organismen veel schade berokkenen en het biologisch evenwicht in de waterloop ontregelen. De Vlaamse Milieumaatschappij monitort de belangrijkste overstorten in het rioolstelsel en zoekt samen met de rioolbeheerder naar oplossingen. Meestal ligt de oplossing in het afkoppelen van regenwater van de riolering.

Vergane glorie

De meeste weekendverblijven in de Kleine Netevallei dateren uit de jaren 60. Vandaag zijn veel ervan vervallen of in het bezit van erfgenamen met weinig interesse. Vaak liggen ze in natuurgebied of een zone voor openbaar nut (overstromingsgebied).

SIGMAPLAN LANGS DE KLEINE NETE: VARENHEUVEL-ABROEK

Het Sigmoplan wil Vlaanderen beter beschermen tegen overstromingen vanuit de Schelde en haar zijrivieren, en de riviernatuur in ere herstellen. Ook in de vallei van de Kleine Nete plannen we Sigmawerken.

Kleine Nete, gevoelig voor overstromingen

De regio van de Kleine Nete is van oudsher gevoelig voor overstromingen. Om overtollig rivierwater op te vangen en de omliggende omgeving voor overstromingen te behoeden, werden in de jaren tachtig al stroomafwaarts gecontroleerde overstromingsgebieden aangelegd, zoals de Polder van Lier.

Ook de natuur krijgt een boost

Naast het verhogen van de waterveiligheid, wil het Sigmoplan ook de typische riviernatuur herstellen. Voor veel planten en dieren is dat levensnoodzakelijk. Bovendien trekt natte natuur zeldzame dieren aan. De diversiteit aan landschappen, fauna en flora zal de omgeving in de toekomst aantrekkelijker maken om te fietsen, te wandelen en volop van de natuur te genieten.

Wetland met overstromingsgraslanden

Varenheuvel-Abroek wordt een wetland met overstromingsgraslanden. Wetlands werken als een spons: ze houden het water veel langer vast en ontlasten zo de rivier bij hevige regen. In de zomer zorgt die sponsfunctie er voor dat wetlands het water trager afgeven en verdroging tegengaan. Deze zeldzame riviernatuur helpt ons dus ook om de grillen van de klimaatverandering te temperen.

Meer info: www.sigmoplan.be/nete-kleine-nete

Nieuwe Molternetebrug wordt onthaalpoort

De Molternetebrug over het Netekanaal wordt vervangen door een nieuwe brug met voetgangers- en fietserszone. De omgeving wordt ingericht als onthaalpoort waar infoborden de recreant wegwijs zullen maken in de vele troeven van het gebied.

Overstorten

In 2017 werden enkele pompstations voor afvalwater in West- en Oostmalle gerenoveerd. Tegelijkertijd werden de bedrijven van de industriezone De Schaaf/Delften afgekoppeld. Drie overstorten die voordien tot 100 keer per jaar in werking traden, doen dit nu nog maximaal 7 keer per jaar.

BELEEF DE RIVIEREN

De vallei van de Kleine Nete is niet alleen belangrijk voor water- en natuurbeleid. De vallei is ook een streling voor het oog! We spelen de recreatieve troeven van dit gebied dan ook graag uit.

PRACHTIGE NATUURGEBIEDEN VLAKBIJ

We sluiten aan op het lokale fijnmazige wandelnetwerk en zetten in op het ontdekken van de fantastische natuurgebieden langs de rivier zoals Nazareth, Zomerklokje en Steenbeemden, het Viersels Gebroekt, Kartelbladbeemd en het toekomstige Sigma-gebied Varenheuvel-Abroek. Met oude historische plaatsen zoals 't Badhuis, sassen en het Seppeke brengen we het 'verhaal van de Netes' nadrukkelijk in beeld.

ONTHAALPOORTEN VERWELKOMEN JE

De Emblem-brug en de Molternetebrug worden ingericht als heuse onthaalpoorten. De locatie Emblem-brug geeft toegang tot het natuurreservaat Zomerklokje-Steenbeemden en heeft heel wat te bieden zoals een roeiclub, een vissersclub, het historische Badhuis en de Sint-Gummaruswandeling met cultuurhistorische geschiedenis.

Bij de Molternetebrug kan je vier richtingen uit: het natuurreservaat Viersels Gebroekt, het Sigma-gebied Varenheuvel-Abroek, de heringerichte Molenbeek-Bollaak en het natuurreservaat Kartelbladbeemd.

Op ontdekking in het Viersels Gebroekt

Zilverreiger, een graag geziene gast in de vallei van de Kleine Nete

VEERKRACHT IN DE VALLEI VAN DE KLEINE NETE

De Vlaamse overheid geeft sinds 2004 subsidies aan strategische projecten die ruimtelijke knelpunten oplossen en de ruimtelijke kwaliteit op het terrein verbeteren. Eind 2017 werd het strategisch project 'Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete – van coördinatie tot coproductie' goedgekeurd. Het projectgebied strekt zich uit langs de Kleine Nete van Geel en Kasterlee tot Duffel en kreeg een subsidiebudget van 500.000 euro voor een periode van drie jaar.

De Vlaamse overheid, elf steden en gemeenten, drie regionale landschappen, Kempens Landschap, Boerenbond, Natuurpunt en de provincie Antwerpen onderschreven dit belangrijke project. De coördinatie is in handen van het Regionaal Landschap Kleine en Grote Nete. Het project bestaat uit zes 6 zogenaamde hefboomprojecten.

Het bekkensecretariaat Netebekken is trekker van het hefboomproject 'vallei van de Kleine Nete van Albertkanaal tot Lier'. Hier wordt een integrale landschapsvisie voor de vallei van de Kleine Nete, het Netekanaal en de Molenbeek-Bollaak uitgewerkt en uitgevoerd op het terrein. De visie voor het gebied steunt op drie pijlers: ruimte voor water, ruimte voor natuur en ruimte voor recreatie.

KLEINE NETE BREEKT UIT: PROEFTUINEN VOOR ONTHARDING

In Vlaanderen is de ruimte die gebouwen, wegen, opritte,... innemen, bijzonder groot en ze neemt nog elke dag toe. Het gevolg is toenemend overstromingsgevaar, minder waterinfiltratie, hitte-eilanden, minder CO2-opslag door planten en bodem, en dalende biodiversiteit.

Eind 2018 werd het project 'Ontharding en waterberging in de vallei van de Kleine Nete tussen Molternetebrug en Lier' goedgekeurd. Het project kadert in het subsidieproject 'Proeftuinen ontharding' van de Vlaamse Regering en kreeg een subsidie van 250.000 euro. Met deze subsidie wil Natuurpunt samen met haar projectpartners het ontharden van de vallei van de Kleine Nete sneller laten vooruitgaan: 12 slecht gelegen weekendverblijven zullen afgebroken worden en 95.000 vierkante meter open ruimte wordt kwaliteitsvol heringericht met focus op natuur en waterberging.